

Το κείμενο δημοσιεύτηκε 28/03/2022 στο ιστολόγιο
www.areopagusbriefs.org

Σκέψεις σχετικά με το πρόβλημα του κακού

Διαδικτυακή Ομιλία - 17 Μαρτίου 2021

του Έραστου Φίλου

Είμαι ευγνώμων για την ευκαιρία να βρίσκομαι στην παρέα σας απόψε. Θέλω να συζητήσουμε κάποιες σκέψεις για το επίκαιρο, στις μέρες, θέμα μας «Γιατί ο Θεός επιτρέπει το κακό και τον πόνο»;

Επιτρέψτε μου, ως εισαγωγή, να προσπαθήσω δίνοντας μια απάντηση σε πέντε ερωτήματα που αφορούν το θέμα μας. Έπειτα, ας συζητήσουμε και άλλα που εσείς έχετε στην καρδιά σας.

1. Τι είναι το κακό και από πού προέρχεται;

Το κακό προκύπτει όταν τα πράγματα δεν είναι όπως θα έπρεπε να είναι, δηλαδή όχι όπως είχαν αρχικά σχεδιαστεί. Το πρόβλημα του κακού συχνά προβάλλεται ως επιχείρημα για την μη ύπαρξη του Θεού: Πώς συμβιβάζεται η ύπαρξη του κακού με ένα πανάγαθο, πάνσοφο και παντοδύναμο Θεό. Το πρόβλημα περιγράφεται θεωρητικά και πρακτικά. Στη πρακτική του πτυχή βρίσκεται η δυσκολία να πιστέψει κάποιος σε έναν Θεό ο οποίος αγαπάει τον κόσμο, όταν στον κόσμο υπάρχουν επιδημίες, πόλεμοι, δολοφονίες, βιασμοί, τρομοκρατικές επιθέσεις όπου αθώα παιδιά, γυναίκες και άντρες, ή αγαπημένα μας πρόσωπα γίνονται θύματα.

Αυτοί που χρησιμοποιούν αυτό ως επιχείρημα κατά του Θεού πρέπει να δώσουν εξήγηση σχετικά με το γιατί η ύπαρξη του κακού είναι (γι' αυτούς) πρόβλημα, αν υποτίθεται ο Θεός και το αγαθό δεν υπάρχουν. Το «κακό», λοιπόν, είναι έννοια σχετική. Για να σε προβληματίζει το κακό, πρέπει να γνωρίζεις τι είναι το καλό.

Μπορεί να υπάρχει το καλό χωρίς το κακό, αλλά δεν μπορεί να υπάρχει το κακό χωρίς το καλό. Το καλό δεν είναι σύντροφος του κακού. Είναι προγενέστερό του. Γι' αυτό και το κακό είναι οντολογικά παρασιτικό¹: η στέρηση του καλού. Ένα περιστατικό στις αρχές Μαρτίου 2015 έφερε στο φως για πολλοστή φορά τα βάθη του κακού:

Αεροπλάνο που πραγματοποίησε πτήση γραμμής από την Μπαρτσελόνα της Ισπανίας στο Ντίσελντορφ της Γερμανίας, με 150 επιβάτες και το πλήρωμα, έπεσε στις Άλπεις. Κανένας δεν επέζησε. Το τραγικό ήταν όταν μετά από λίγες μόνο ώρες επιβεβαιώθηκε το απίστευτο: Ο δεύτερος πιλότος που βρισκόταν για μια στιγμή μόνος του στο πιλοτήριο, οδήγησε το αεροπλάνο εσκεμμένα στην καταστροφή αρνούμενος να ανοίξει την πόρτα στον πιλότο. Το μαύρο κουτί με τις ηχογραφήσεις του πιλοτηρίου, που βρέθηκε λίγες μέρες μετά, επιβεβαίωσε το δράμα των τελευταίων δευτερολέπτων πριν την πρόσκρουση στα

¹ Αυγουστίνος Ιππώνος, *Εξομολογήσεις*, τομ. Γ', κεφ. 7.

βουνά: Ο αποκλεισμένος πιλότος μάταια προσπαθούσε να ανοίξει την πόρτα του πιλοτηρίου για να ανακτήσει τον έλεγχο του μοιραίου αεροπλάνου, και ακουγόταν μαζί με τους άλλους επιβάτες, να ουρλιάζει: «Σε ικετεύω, άνοιξε την καταραμένη πόρτα!»

Υπάρχει μια λέξη που αρθρώνει την ακατανόητη πράξη του δεύτερου πιλότου. Δεν μας αφήνει περιθώριο να υποθέσουμε προσχεδιασμό ή προτίμηση. Αυτή η λέξη ονομάζεται «κακό». Το κακό είναι καθαρά στερητικό, μια εκ φύσεως απουσία που αψηφά τη λογική και κάθε νόημα. Αν το καλό έχει οντότητα, το κακό δεν έχει. Ενυπάρχει στην καταστροφή και στην διαταραχή των δημιουργημάτων, σε κάμψη και στρέβλωση του ό,τι αποτελεί καλό δυνάμει των υφισταμένων. Στο γερμανικό περιοδικό «Cicero» ένας ψυχολόγος επιχειρήσε μια εξήγηση: «Ούτε η κατάθλιψη ούτε η ψύχωση εξηγούν πλήρως μια τέτοια ενέργεια (εκ μέρους του δεύτερου πιλότου), πρέπει να υπάρχουν περισσότερα. Προς το παρόν, αυτή η τραγωδία είναι ένα μάθημα εφαρμοσμένης δαιμονολογίας. Οτιδήποτε μπορεί να είχε οδηγήσει τον δεύτερο πιλότο του αεροσκάφους να δράσει έτσι: Πιθανότατα προήλθε από μέσα, όχι από έξω, προήλθε από τα βάθη της ψυχής».²

Η Βίβλος, με τη λέξη «αμαρτία», χαρακτηρίζει το ηθικό κακό ως «αστοχία» (Ρωμ. 3: 10-12). Ο αμαρτωλός άνθρωπος έχει χάσει τον στόχο του, μαζί και κάθε επικοινωνία με τον άγιο Δημιουργό του. Συνεπώς δεν είναι ο Θεός ο δημιουργός του κακού.

Μια εξήγηση για την ύπαρξη του κακού βρίσκεται σ' αυτό που ονομάζεται «ελεύθερη βούληση». Το κακό δεν ξεκίνησε στον υλικό κόσμο, αλλά στην ηθική σφαίρα, μέσω μιας ακατάλληλης ηθικής άσκησης της ελεύθερης βούλησης. Το κακό στον κόσμο μας είναι αποτέλεσμα μιας ηθικής αποτυχίας.

Ο γνωστός συγγραφέας και απολογητής της Οξφόρδης, C. S. Lewis, γράφει: «Ο Θεός ψιθυρίζει στις ευχαριστήσεις μας, μιλάει στη συνείδησή μας, αλλά φωνάζει στον πόνο μας: είναι το megάφωνο Του να ξυπνήσει έναν κωφό κόσμο»³. Δεν ακούμε τον Θεό, έως ότου φωνάζει στην

² *Αεροπορική τραγωδία – Ο άνθρωπος παράγοντας*, «Cicero online», 8 Απριλίου 2015.

³ C. S. Lewis, *The Problem of Pain (Το Πρόβλημα του Πόνου)*, Λονδίνο: Collins-Fontana, 1970, σ. 81.

απόλυτη ανάγκη. Ως άνθρωποι Τον αναζητούμε μόνο όταν υπάρχουν προβλήματα. Το φυσικό κακό χρησιμεύει ως προειδοποίηση του Θεού στους ανθρώπους ότι αυτός ο κόσμος δεν είναι όπως θα έπρεπε να είναι, οπότε καλύτερα ας μάθουμε τι πήγε στραβά και ας αναζητήσουμε κάποια βαθύτερη εξήγηση γι' αυτή την κατάσταση, επειδή τείνουμε να παραβλέπουμε το ηθικό κακό που προκαλείται από την αμαρτία.

2. Γιατί αυτό που ονομάζουμε 'ελεύθερη βούληση' είναι πολύτιμο;

Κάποιοι δεν καταλαβαίνουν ούτε το νόημα ούτε την αξία της έννοιας 'ελεύθερη βούληση'. Δεν σημαίνει 'ελεύθερη βούληση' απεριόριστη ελευθερία. Επειδή ως άνθρωποι δεν μπορούμε να επιζήσουμε αν διαλέξουμε π.χ. να παύσουμε την αναπνοή μας. Από την άλλη μεριά, η ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού μας δείχνει ότι ελεύθερη βούληση είναι κάτι πολύτιμο για την ανθρωπότητα, ένα απαραίτητο χαρακτηριστικό της ανθρωπιάς μας. Σημαίνει ότι αξίζει να παλέψεις για κάποια ιδανικά, έστω κι αν αυτά μπορεί να σου προκαλούν δυσκολίες, ταλαιπωρία και θλίψη. Όμως είναι προτιμότερη από μια κατάσταση απλής 'ευδαιμονικής ύπαρξης', που δεν θα περιείχε ηθικές επιλογές.

Πρώτον, 'ελεύθερη βούληση' καθιστά δυνατή την 'αγάπη'. Η αγάπη δίνει χαρά και ομορφιά στη ζωή μας, κι αυτό είναι πολυτιμότερο από κάθε τι άλλο. Η αγάπη δεν επιβάλλεται στον άλλο. Αν ήμασταν ρομποτικές μηχανές, προγραμματισμένες από τον Θεό να υπακούμε τις εντολές Του ή μαριονέτες με χορδές που Εκείνος θα τραβούσε, τότε οποιαδήποτε πράξη καλοσύνης ή αγάπης εκ μέρους μας, μπορεί να ήταν όμορφη αλλά θα ήταν προγραμματισμένη. Είναι η ελεύθερη βούληση αυτό που μας κάνει να συγκινούμαστε όταν κάποιοι άνθρωποι υποχρεώνονται για χάρη την αγάπη, γίνονται ικανοί για θαρραλέα βήματα, έτοιμοι να θυσιάσουν κατ' ιδίαν επιλογήν.

Δεύτερον, ελεύθερη βούληση είναι η αυτοδιάθεσή μας, η δυνατότητα να κάνουμε κάτι διαφορετικό, ασυνήθιστο, δημιουργικό. Είμαστε όντα ηθικά ελεύθερα, και αυτό που εμείς ελεύθερα επιλέγουμε μπορεί να μας οδηγήσει ακόμα και σε εσφαλμένες κινήσεις και πράξεις.

Ο Θεός μάς ήθελε όντα με σημαντική ελευθερία. Γι' αυτό το λόγο δεν κάνει την παρουσία Του στη ζωή μας υπερεμφανή, αλλά διατηρεί μια 'επιστημική απόσταση'. Ούτε κάνει επιτακτική την παρουσία και τη δύναμή Του, έτσι ώστε ο καθένας μας να είναι ελεύθερος να κάνει αυτό που είναι σωστό, θεληματικά ή άθελα. Αυτό είναι που μας καθιστά όντα με ικανότητα να «ενεργούμε ελεύθερα».

Από την άλλη πλευρά, ο Θεός παρέχει στους ανθρώπους αρκετά αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξή Του, έτσι που εμείς που πιστεύουμε σ' Αυτόν να βρισκόμαστε δικαιολογημένοι στις πεποιθήσεις μας, αλλά και πάλι όχι τόσο επιβλητικά, ώστε αυτά να αποδεικνύουν αναμφισβήτητα την ύπαρξή Του σ' εκείνους που δε θέλουν να Τον πιστέψουν, προσποιώντας 'πίστη'.

Στο βιβλίο του «Το πρόβλημα του Πόνου» ο βρετανός συγγραφέας και απολογητής C. S. Lewis κάνει την εξής παρομοίωση: Φανταστείτε ότι παίζω σκάκι μ' έναν φίλο. Μετά από μερικές κινήσεις, ο φίλος μου συνειδητοποιεί ότι η τελευταία του κίνηση ήταν λανθασμένη. Με ρωτάει αν μπορεί να την αναιρέσει. Του το επιτρέπω. Μετά από κάποιες κινήσεις η διαδικασία επαναλαμβάνεται. Ο φίλος θέλει να αναιρεί τις δυσμενείς κινήσεις του. Ενοχλημένος, τον ρωτώ: Παίζουμε ή όχι;⁴

Πολλοί άνθρωποι σήμερα λένε: «Αν ο Θεός είναι παντοδύναμος και πανάγαθος, τότε γιατί να αφήνει τα πλάσματά του να υποφέρουν;» Εκτός από το ζήτημα της παντοδυναμίας του Θεού, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε και τους «κανόνες του παιχνιδιού» που βασίζονται στον χαρακτήρα Του. Δεν αναιρούνται. Ο Θεός π.χ. είναι αδύνατο να αντιφάσκει

⁴ Λούις, *Το Πρόβλημα του Πόνου*, σ. 59.

τον Εαυτό Του ή να ακυρώνει αυθαίρετα τους νόμους που ο Ίδιος έθεσε, επειδή αυτό θα ισοδυναμούσε με αντίφαση του χαρακτήρα Του. Από την άλλη μεριά, ο Θεός ήθελε άτομα με ελεύθερη βούληση, προικισμένα με την ικανότητα να Τον αγαπήσουν, ή να Τον μισήσουν και εγκαταλείψουν.

Μέσα στους δύο αυτούς κανόνες διεξάγεται το ζήτημα των ανθρωπογενών παθημάτων. Από τη μια πλευρά, ο Θεός δεν μπορεί να παρέμβει αυθαίρετα στην θέληση και ελευθερία του ανθρώπου, από την άλλη, δεν μπορεί να καταργήσει τους νόμους που κυβερνούν τον κόσμο σε κάθε περίπτωση όπου ένα άτομο κάνει κατάχρηση της ελευθερίας του βλάπτοντας τον συνάνθρωπό του.

Οι φυσικοί νόμοι μέσω των οποίων ο Θεός φροντίζει τη φύση δίνοντας νόημα στη ζωή, πρέπει να λειτουργούν με τρόπο τακτικό, διαφορετικά οι συνεχείς παρεμβάσεις του Θεού στη φύση δεν θα επέτρεπαν καν την ύπαρξή τους. Ο Λούις το εξηγεί αυτό παραστατικά: «Μπορούμε, ίσως, να συλλάβουμε έναν κόσμο στον οποίο ο Θεός θα διόρθωνε τα αποτελέσματα αυτής της κατάχρησης της ελεύθερης βούλησης από τα πλάσματά Του την κάθε στιγμή, έτσι ώστε το ξύλινο δοκάρι να γίνεται μαλακό σαν το γρασίδι όταν χρησιμοποιείται ως όπλο, και ο αέρας να αρνείται να με υπακούει στην προσπάθειά μου να εγκαταστήσω σ' αυτόν ηχητικά κύματα που φέρνουν ψέματα ή προσβολές. Ένας τέτοιος κόσμος θα ήταν κόσμος, στον οποίο λανθασμένες ενέργειες θα ήταν αδύνατες και στον οποίο η ελευθερία της θέλησης θα ήταν άκυρη»⁵.

Επίσης, το γεγονός ότι ο Θεός εκφράζει τις εντολές Του στους ανθρώπους, προϋποθέτει ελεύθερη βούληση εκ μέρους τους.

⁵ Ομ., σ. 21.

3. Γιατί συμβαίνει κακό σε καλούς ανθρώπους;

Το κακό είναι συνυφασμένο με την ανθρώπινη ιστορία μέχρι σήμερα. Υπάρχει επειδή ο Αδάμ και η Εύα επαναστάτησαν εναντίον του Θεού, παραβιάζοντας την ρητή εντολή Του. Επίσης, η Βίβλος δηλώνει ότι δεν υπάρχουν καλοί άνθρωποι. Δεν υπάρχει συνεπώς λόγος να παραπονούμαστε.

Οι θεολόγοι συμφωνούν ότι οι άνθρωποι πράττουν το κακό και η Βίβλος δηλώνει: «Κανείς δεν κάνει ποτέ καλό» (Ρωμ. 3). Προτιμούμε να πιστεύουμε ότι το κακό περιορίζεται σε μερικά άτομα που είναι διεστραμμένα, αλλά αυτό δεν ισχύει. Μεγάλοι πληθυσμοί διαπράττουν φρικτά κακά. Παραδείγματα υπάρχουν πολλά: έξι εκατομμύρια Εβραίοι, επίσης και πολλοί άλλοι, ανάμεσά τους Ρομά και ψυχικά άρρωστοι, εκτελέστηκαν από τους Ναζί κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η σοβιετική επανάσταση και ηγέτες της (όπως ο Στάλιν) σκότωσαν πολλούς από τους αντιπάλους τους, εξώθησαν τον πληθυσμό σε λιμοκτονία, και στέλνοντας πολλούς αντιφρονούντες στα γκουλάγκ. Παρόμοια συνέβησαν στην Κίνα, όπου οι κομμουνιστές σκότωσαν εκατομμύρια κατά τη διάρκεια της «πολιτιστικής επανάστασης». Ιάπωνες εισβολείς στην Κίνα, την Κορέα και αλλού στην Ασία, βίασαν (π.χ. στο Νανκίν), σκότωσαν, βασάνισαν εκατομμύρια. Η γενοκτονία στη Ρουάντα που διέπραξαν οι Χούτου κατά των Τούτσι, η γενοκτονία των Τούρκων κατά των Αρμενίων, οι δολοφονίες του καθεστώτος Πολ Ποτ στην Καμπότζη και πολλές άλλες αδικίες, βασανιστήρια και δολοφονίες συνέβησαν και συμβαίνουν ακόμα και σήμερα. Για εκατοντάδες χιλιάδες μωρά διακόπτεται εσκεμμένα η κύηση κάθε χρόνο στις πολιτισμένες χώρες του Βορρά.

Ένας από τους επιζώντες του Άουσβιτς, ο Έλι Βίζελ, έγραφε στα απομνημονεύματά του ότι ο διαχειριστής του στρατοπέδου, Άντολφ Άιχμαν, ήταν ένας άνθρωπος όπως κάθε άλλος. Η ιστορία διδάσκει ότι ως άνθρωποι έχουμε μια απίστευτη ικανότητα για το κακό. Πίσω από κάθε εκτελεστή που τραβάει τη σκανδάλη ή κάποιου που δίνει τις εντολές για

φόνο, υπάρχουν η οικογένεια, και οι φίλοι που συνήθως γνωρίζουν για το κακό που εκείνος διαπράττει αλλά δεν κάνουν τίποτα για να το σταματήσουν. Μελέτες (π.χ. τα περίφημα πειράματα Milgram στο Γέιλ και Mantell στο Μόναχο) έχουν δείξει πως ακόμα και απλοί καθημερινοί άνθρωποι είναι ικανοί να υποβάλλουν συναδέλφους τους σε σοβαρά βασανιστήρια. Η δυνατότητα για το κακό βρίσκεται μέσα σε κάθε άνθρωπο.

Όταν κάποιος ανέφεραν στον Ιησού για ένα τέτοιου είδους κακό, εκείνος απλώς απάντησε ότι καθένας μπορεί να είναι θύμα την επόμενη φορά (Λουκάς 13: 5). Γι' αυτό τόνισε την ανάγκη για μετάνοια και συμφιλίωση με τον Θεό.

4. Γιατί ο Θεός δεν δίνει τέλος στο κακό;

Επειδή η ελεύθερη βούληση είναι πολύτιμη, ο Θεός δημιούργησε όντα με ελεύθερη βούληση και τους έδωσε τον παράδεισο. Έδωσε στον Αδάμ και την Εύα μόνο μια απαγόρευση: «Δεν πρέπει να φάτε από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, γιατί όταν φάτε απ' αυτό σίγουρα θα πεθάνετε». Είναι σημαντικό ότι δεν μπορεί να δώσει σε όντα ελεύθερη βούληση και να μη τους επιτρέψει να τη χρησιμοποιήσουν λανθασμένα. Ο Θεός δημιούργησε ανθρώπινα πλάσματα σύμφωνα με την εικόνα Του, ικανά να ανταποκριθούν σ' Αυτόν με αγάπη και λατρεία. Έτσι ο Αδάμ και η Εύα είχαν τα πάντα, αλλά δεν πίστεψαν τον Θεό και επαναστάτησαν εναντίον Του παίρνοντας από τον απαγορευμένο καρπό. Έτσι, ο Θεός καταράστηκε τη γη, επιτρέποντας στη συνέχεια κάθε είδους ασθένεια και λοιμό - την προέλευση του φυσικού κακού - διώχνοντας τον Αδάμ και την Εύα από τον Κήπο της Εδέμ. Τους απομόνωσε κυριολεκτικά από την αναζωογονητική δύναμη του Δέντρου της Ζωής.

Μετά την απομάκρυνσή τους από τον Κήπο ο Αδάμ και η Εύα έκαναν παιδιά, που ήταν φυσικές και πνευματικές αναπαραγωγές του εαυτού τους. Δεν είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν τα παιδιά τους ώστε να

είναι κάπως καλύτερα από τους ίδιους. Οι άνθρωποι μέχρι σήμερα γεννιούνται σαν τους προπάτορές τους – έχουν την τάση να αμαρτάνουν, αποξενωμένοι από μια σχέση με τον Θεό και προορισμένοι να υποφέρουν. Επειδή ο Θεός είναι άγιος και δίκαιος κατά τον απόλυτο χαρακτήρα Του, δεν μπορούσε απλώς να δικαιολογήσει την αμαρτία του Αδάμ και της Εύας, επειδή το μάθημα σε όλα τα δημιουργημένα όντα θα ήταν: «Η αμαρτία είναι εντάξει, ο Θεός θα την παραβλέψει». Αλλά για να δείξει την αγάπη Του σε μας και για να εξιλιώσει τη σοβαρότητα της αμαρτίας, ο Θεός έστειλε τον μοναδικό Υιό Του, τον Ιησού, να πεθάνει για τους επαναστάτες ανθρώπους. Μια όμορφη περιγραφή της αγάπης του Θεού και της αλληλεγγύης Του ως προς τον ανθρώπινο πόνο δίνει το κάτω κείμενο:

Όποιος σκανδαλίζεται με το πρόβλημα του κακού, στο Γολγοθά βλέπει το μεγαλύτερο σκάνδαλο στο πρόσωπο του Εσταυρωμένου. Στο Σταυρό ο Χριστός δεν κουβαλά μόνο όλες τις αμαρτίες. Κουβαλά και όλο το κακό, όλο τον πόνο. Καταπίνει όλο το ποτήρι του φυσικού και ηθικού κακού. Να πως λύνει το πρόβλημα ... Άρα στο Χριστιανισμό το μέγα πρόβλημα του κακού και του πόνου λύνεται σε δύο φάσεις, στο Γολγοθά στον ... Τάφο, λύνεται μόνο με την σταυρωμένη και αναστημένη Αγάπη του Θεού, του Χριστού, για τον Άνθρωπο. 'Τι βρίσκουμε το Θεό να κάνει με αυτή την υπόθεση της αμαρτίας και του κακού;... Ο Θεός δεν εξάλειψε το στοιχείο του κακού. Το μεταμόρφωσε. Δεν σταμάτησε στη Σταύρωση. Αναστήθηκε!' (Dorothy L. Sayers). Άρα όλο το μέγα υπαρξιακό πρόβλημα του κακού λύνεται με δύο μόνο φράσεις! 'Χριστός έπαθεν υπέρ υμών' (Α' Πέτρου 2: 21) στο Γολγοθά και «Χριστός ανέστη» στον ... Τάφο. Τόσο απλά. ...⁶

Ο Θεός έδωσε δυνατή απάντηση στο θέμα του κακού. Τώρα, εμείς ως άνθρωποι που πιστεύουμε στον Θεό και δεχόμαστε το θάνατο του Ιησού στον σταυρό για τις αμαρτίες μας, μαθαίνουμε για τον τρόπο της εξεγερσής μας βιώνοντας τα καταστροφικά αποτελέσματά της.

⁶ Πώς συμβιβάζεται η ύπαρξη του Θεού και του κακού στον κόσμο; Η απάντηση βρίσκεται στο Γολγοθά! - Ιερός Ναός Αγίου Σώστη Νέας Σμύρνης, βλ. <https://www.sostis.gr/blog/item/1688-pws-symbibazetai-i-yparki-toy-theou-kai-tou-kakou> (αναζήτηση 2/3/2021).

Μαθαίνουμε επίσης να ξεπερνάμε το κακό μέσω του καλού. Αυτή η γνώση μας προετοιμάζει να γίνουμε κατάλληλοι κληρονόμοι της Βασιλείας του Θεού, όπου – επειδή μάθαμε για τη φρίκη και τη ανοησία της αμαρτίας εδώ στη γη – θα μπορέσουμε να χρησιμοποιήσουμε την ελεύθερη βούλησή μας σωστά, υπακούοντας στο θέλημα του Θεού και συμβασιλεύοντας με τον Ιησού για πάντα.

Ο βίος μας εδώ στη γη μάς ανοίγει τη δυνατότητα για υψηλότερα αγαθά. Υπάρχουν άνθρωποι που μέσα από αγώνες αντιμετωπίζουν το κακό και πολεμούν εναντίον του. Έτσι σχηματίζεται μέσα τους ο καλός χαρακτήρας, ο «καρπός του Πνεύματος», που μέσω θαρραλέων πράξεων συμπόνιας και μέσα από ταλαιπωρίες αναπτύσσουν φροντίδα για άλλους ανθρώπους, που πάσχουν.

5. Μπορεί η ζωή στον Ουρανό να κάνει να ξεχάσουμε τον πόνο που βιώσαμε εδώ στη γη;

Κάποιοι άθεοι περιγελούν αφηγήσεις περί Ουρανού και Κόλασης. Κατηγορούν τους χριστιανούς ότι εύκολα πέφτουν θύματα απάτης ή και της ιδίας τους αυθυποβολής. Ο Μαρξ μιλούσε για «όπιο του λαού». Αλλά, δεν ήταν σε θέση να φέρει τον παράδεισο στη γη. Ο Χριστός μίλησε για κληρονομιά στην αόρατη Βασιλεία Του, την οποία πιστοποίησε με τον θάνατο και την Ανάστασή Του.

Στην Επί του Όρους Ομιλία ο Ιησούς υπονοεί πως πολλές από τις δυσμενείς εμπειρίες που οι δίκαιοι βιώνουν σ' αυτό τον κόσμο όχι μόνο θα πάψουν να υφίστανται στον Ουρανό αλλά και ότι θα τους γίνει κατά κάποιον τρόπο επανόρθωση για το κακό που έζησαν εδώ στη γη (βλ. Ματθ. 5, Λουκ. 6). Πέρα απ' αυτό, η Ουράνια Βασιλεία, για την οποία προορίζονται οι πιστοί, με τον ερχομό της όχι μόνο θα δώσει μια για πάντα τέλος στο κακό, τον πόνο και τον θάνατο, αλλά θα κάνει τους ίδιους τους πιστούς να ξεχάσουν μια για πάντα τα δεινά αυτού του κόσμου. Στο

βιβλίο του «Η Πολυμορφία του Κακού», ο Τζον Φάινμπεργκ περιγράφει δέκα περιπτώσεις που τα δεινά στη ζωή ενός πιστού ανθρώπου μπορεί να έχουν νόημα⁷.

1. Ο Θεός επιτρέπει ταλαιπωρίες (όπως στην περίπτωση που καταγράφεται στο Ιωάν. 9: 1-3) για να Του δώσει αφορμή να εκδηλώσει τη δύναμή Του.
2. Ο Θεός χρησιμοποιεί ταλαιπωρίες για να αφαιρέσει μια πηγή υπερηφάνειας εκ μέρους μας (π.χ. Β' Κορ. 12: 7).
3. Ο Θεός επέτρεψε το κακό στη ζωή του Ιώβ, τουλάχιστον εν μέρει, για να δείξει την αληθινή και πραγματική του πίστη στον κατήγορό του, τον Σατανά (βλ. και Α' Πέτρου 3: 15-17).
4. Ο Θεός χρησιμοποιεί δυσκολίες, ως ευκαιρία να καταδείξει την έννοια του «Σώματος του Χριστού» (π.χ. Ιωάν. 13: 35).
5. Η Γραφή διδάσκει με ποικίλους τρόπους πως οι θλίψεις οδηγούν στον αγιασμό, δηλαδή στην καλλιέργεια ενός καλού χαρακτήρα (βλ. Α' Πέτρ. 4: 1-2, 3:17-18, Εβρ. 2: 10).
6. Ο Θεός επιτρέπει την ταλαιπωρία στη ζωή των δικαίων για χάρη μιας διακονίας που εκδηλώνεται στις θλίψεις (Α' Πέτρ. 3:16, Ιακ. 1: 12).
7. Ο Θεός χρησιμοποιεί ταλαιπωρίες ή θλίψεις για να μας προετοιμάσει για περαιτέρω δοκιμές της πίστης μας (Ιακ. 1: 2-4).
8. Υποφέροντας στη ζωή του, ο δίκαιος μπορεί να προετοιμάζεται από τον Θεό για την δίκαιη κρίση των έργων του (Α' Πέτρ. 1: 7, Β' Κορ. 5: 10, Α' Κορ. 3: 10-15).
9. Ο Θεός χρησιμοποιεί ταλαιπωρίες και θλίψεις στη ζωή των δικαίων προς ανύψωση και δόξα τους (π.χ. Α' Πέτρ. 1: 6-7).
10. Ο Θεός χρησιμοποιεί ταλαιπωρίες ως μέσο για να προετοιμάσει έναν πιστό να βρεθεί μαζί Του (Φιλ. 1: 21).

Ο Θεός, σε κάποιες περιπτώσεις, επιτρέπει τον πόνο στη ζωή μας για να αποτρέψει μεγαλύτερα βάσανα ή αμαρτίες ή για να μας προετοιμάσει καλύτερα για μια ζωή μαζί Του στην αιωνιότητα. Υπό αυτή την έννοια, η θλίψη μπορεί να έχει νόημα, επειδή πολλά από τα βάσανά μας θα αντاميφθούν στην μετά θάνατον ζωή, οπότε δεν θα υποφέρουμε ποτέ πια, όπως διακήρυξε ο Ιησούς: «Μακάριοι οι πενθούντες· διότι αυτοί θέλουνσι

⁷ John S. Feinberg, *The Many Faces of Evil. Theological Systems and the Problem of Evil*, (Wheaton: Crossway, 2004), σ. 477-487.

παρηγορηθή» (Ματθ. 5: 4). Η αιωνιότητα θα μας κάνει να ξεχάσουμε τα δεινά αυτής της ζωής, λόγω του βάρους και της ποιότητας της αναμενόμενης κληρονομιάς μας στον ουρανό. Τι σημαίνει αυτό;

Πρώτον, το βάρος της κληρονομιάς αυτής (όσον αφορά στη διάρκεια και απεραντοσύνη της) θα κάνει τον πόνο μας να είναι σαν μια σταγόνα θλίψης μέσα σ' έναν απέραντο ωκεανό ευτυχίας. Η χαρά όχι μόνο θα επισκιάσει τα βάσανα που τυχόν περάσαμε, αλλά θα καταστήσει πολύτιμα, με αιώνια προοπτική, όποια διδάγματα αντλήσαμε από αυτά. Επίσης, η «περιουσία» μας στο Βασίλειο του Ουρανού δεν θα είναι σαν αυτή ενός παιδιού υπό κηδεμονία. Ως πολίτες του Ουρανού κληρονομούμε τα πάντα αποκτώντας και την πλήρη ιδιοκτησία (Ιωάν. 14: 1-4).

Δεύτερον, η ποιότητα της κληρονομιάς μας στην αιωνιότητα μεταφράζεται σε πολύτιμες σχέσεις με τον ίδιο τον Θεό, και με άλλα όντα απέραντης σοφίας, βαθιών γνώσεων, λαμπρών ιδιοτήτων και τίμιου χαρακτήρα. Ο παράδεισος είναι τόπος όπου κακόβουλοι άνθρωποι, με λανθασμένες πεποιθήσεις και κακή θέληση δεν θα υπάρχουν. Πρόκειται για «χώρο» όπου θα απολαμβάνουμε αιώνια την εξαιρετικά επιθυμητή ευτυχία που δεν θα περιορίζεται σε ευχάριστα αισθήματα μόνο, αλλά θα επεκτείνεται σε μια κυριολεκτική απόλαυση βαθιών επιθυμιών του νου και της καρδιάς μας χωρίς δυσμενή επακόλουθα. Ευτυχία που θα πηγάζει από εμπειρίες, κάθε είδους βιώματα και πολύτιμη γνώση στην Ουράνια Βασιλεία για την οποία μιλούσε ο Ιησούς.

Ο Έραστος Φίλος είναι φυσικός (MSc και PhD) με πολύχρονη εμπειρία στη βιομηχανική έρευνα στη Γερμανία και ως στέλεχος στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στις Βρυξέλλες. Το 2020 ολοκλήρωσε ένα δίχρονο θεολογικό πρόγραμμα Χριστιανικής Απολογητικής (MA) στο Talbot School of Theology, Biola University, Λος Άντζελες, ΗΠΑ.